

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/218
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.10.2024/51
Karar Numarası : 2024/1044
Başvuran : F. T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvuranın üniversite eğitimini tamamlaması için vize ve yarıyıl sonu (final/bütünleme) sınavlarının, bulunduğu kapalı ceza infaz kurumuna gönderilecek posta/kargo/elektronik posta yoluyla; çevrimiçi sınav şeklinde ya da ilgili Üniversite tarafından görevlendirilecek bir personel gözetiminde yapılması talebine ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran, 18/10/2018 tarihinden itibaren ceza infaz kurumunda tutulduğunu, 2022 yılında Açık Öğretim Fakültesi Adalet Bölümünden mezun olduğunu; Dikey Geçiş Sınavı ile Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandığını; Üniversiteye kayıt yaptırmadan önce yasal temsilcisi tarafından vize ve yarıyıl sonu (final/bütünleme) sınavlarına bulunduğu ceza infaz kurumunda girip giremeyeceği hakkında Üniversite ile görüşme yapıldığını ve girebileceği yanıtının alındığını; 2022-2023 eğitim öğretim yılında Üniversiteye yazdığı dilekçelere olumlu cevap verildiğini ve sınavların tutulduğu kapalı ceza infaz kurumuna elektronik posta yoluyla gönderilerek Kurumunun eğitim birimi gözetiminde yapıldığını fakat bu yıl yazdığı dilekçelere uzun süre cevap verilmediğini; 18/1/2024 tarihinde gelen cevabi yazıda ise sınavlara giremeyeceğinin bildirildiğini ve kayıt dondurma hakkının olduğunun ifade edildiğini; gerekçe olarak ise kapalı ceza infaz kurumlarında tutuklu/hükümlü bulunan öğrencilerin örgün eğitim kapsamındaki derslere devam etme koşulunu yerine getiremeyeceklerinden yazılı sınavlara girme imkânlarının bulunmamasının gösterildiğini fakat yasal temsilcisinin danışman öğretim üyesi ile görüşmüş olduğunu ve ilgili Fakültede derslere devam zorunluluğu olmadığı ve sınavlara girmesi konusunda bir sorun olmayacağı bilgisinin verildiğini; halihazırda Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde derslere devam mecburiyetinin olmadığını; diğer bir ifadeyle ceza infaz kurumunda tutulmayan bir öğrencinin derslere devam etmemesi durumunda sınavlara girebildiğini; fakat kendisinin devam mecburiyeti olmayan derslere devam etmediği gerekçesiyle sınavlara giremediğini; öte yandan Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 17/11/2023 tarihli "*kapalı ceza infaz kurumlarında tutuklu veya hükümlü öğrencilerin derslere devam edemeyecek olmaları nedeniyle ara, yıl sonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına girme hakları bulunmadığı...*" yönündeki yazısının Anayasa'nın 42'nci maddesindeki eğitim ve öğrenim hakkına aykırılık teşkil ettiğini; bununla birlikte ceza

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

infaz kurumunda tutulmayan öğrencilerin derslere devam etmeseler de sınavlara girebilme hakkı mevcutken ceza infaz kurumunda hükümlü olarak tutulan şahsının devam zorunluluğu istenmeyen derslerin sınavlarına girememesinin Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin ihlali niteliğinde bir uygulama olduğunu iddia etmekte; Üniversite vize ve yarıyıl sonu sınavlarının, bulunduğu kapalı ceza infaz kurumuna gönderilecek posta/kargo/elektronik posta yoluyla; çevrimiçi sınav şeklinde ya da ilgili Üniversite tarafından görevlendirilecek bir personel gözetiminde yapılmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

4. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: ... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; (g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; ... (i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ..."

5. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(8) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir. (...)"

7. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili

gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Bununla birlikte başvuru, başvuranın Üniversite vize ve yarıyıl sonu (final/bütünleme) sınavlarının bulunduğu kapalı ceza infaz kurumuna gönderilecek posta/kargo/elektronik posta yoluyla; çevrimiçi sınav şeklinde ya da ilgili Üniversite tarafından görevlendirilecek bir personel gözetiminde yapılması talebine ilişkindir.

11. Öte yandan başvuru ve eklerinde yapılan incelemede; başvuranın esas talebinin örgün eğitim kapsamında Üniversite derslerine katılım sağlamak değil; 2022-2023 yıllarında yapıldığı gibi alternatif çözüm yolları uygulanarak vize ve yarıyıl sınavlarına katılabilmek olduğu; halihazırda hükümlü/tutuklu olmayan öğrencilerin devam zorunluluğu olmadığı için katılım sağlamadıkları derslerin sınavlarına girmelerinde herhangi bir engel bulunmamasına rağmen kendisinin derslere katılmadığı gerekçe gösterilerek sınavlara girememesinin eşitlik ilkesinin ihlali olduğu iddiasında bulunduğu anlaşılmıştır.

12. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Öğretimden yararlanma" başlıklı 76'ncı maddesine göre "(1) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır. (2) Bu maddenin uygulanmasına ve sınavlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

13. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "(1) Bu Yönetmelikte yer alan; ... (b) Bakanlık, Adalet Bakanlığını; ... (ç) Genel Müdürlük, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü, ... ifade eder." Anılan Yönetmelik'in "Öğretimden yararlanma" başlıklı 89'uncu maddesinin birinci fıkrasında ise; "(1) Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır. (...)" hükmü yer almaktadır.

14. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 46/1 sayılı Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Genelge'nin "Eğitim-Öğretim Çalışmaları" başlıklı dördüncü bölümünün "F- Yüksek Öğretim Çalışmaları" kısmında "(1) Herhangi bir yüksek öğretim kurumuna devam ederken tutuklanan veya hüküm giyen öğrencilerin ya da ceza infaz kurumundayken üniversite sınavını kazanan hükümlü ve tutukluların kapalı ceza infaz kurumlarından, okullarının kabul etmesi durumunda, dış güvenlik görevlisi muhafazasında,

açık ceza infaz kurumlarından iç güvenlik görevlisi nezaretinde ara, yıl sonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına katılmaları sağlanacaktır. Talebi olması hâlinde okullarının kabul etmesi koşuluyla kayıt dondurma işlemi yapılması için girişimlerde de bulunulacaktır. (...)" hükmü yer almaktadır.

15. Başvuru, 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Kurumun başvuru incelemesi yapacağı alanlar olarak belirtilen ayrımcılık yasağı ve ulusal önleme mekanizması kapsamında değerlendirilememektedir.

16. Başvuranın iddia ve talepleri yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesine göre Kurumun görev alanına girmeyen başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye